हरेक क्षण हरेक दिन मात्र कृषि समाचारको लागि www.krishionline.com

नेपालको पहिलो

कृषि साप्ताहिक

Nepal's First Agriculture Weekly

● वर्ष ५ ● अङ्क ३१ ● २०७३ चैत्र ७ गते सोमबार ● Mar. 20, 2017 मूल्य रु.१०/-

कृषिको लगानी पारदर्शी बनाऔं, परम्परागत होइन व्यवसायिक बनौं, कुराको खेती होइन, खेतीको कुरा गरौं ।

१ अर्व घाटा हुने भएपछि रासायनिक मल किन्न रोक

रातारात करोडपति ! मुलुकभर मल अभाव

काठमाडौं । कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेडले खरिद गर्न लागेको मलका कारण राज्यलाई १ अर्व घाटा हुने भएपछि संसदको कृषि तथा जलश्रोत समितिले अष्ट्रेलियन कम्पनी लोबाना ट्रेडिङ्गसंग मल खरिद नगर्न निर्देशन दिएको छ । छ बर्ष अगाडि लोवाना कम्पनीले कृषि सामग्रीलाई ३० हजार मेट्रिकटन युरिया मल उपलब्ध गराउने टेण्डर पाएको थियो ।

टेण्डर प्रक्रिया नियम अनुरुप सम्झौता गर्न नआएपछि सो कम्पनीको धरौटी जफल गर्ने निर्णय कम्पनीले त्यस बेला नै गरेको थियो । कम्पनीले धरौटी जफत गर्ने भएपनि सो कम्पनीले पुनरावेदन अदालतमा मुद्दा दायर गरेको थियो । पछि अदालतको फैशलाले सोही कम्पनीसंग रासायनिक मल खरिद गर्न आदेश पछि मल भित्रको विवाद अझ बढेको थियो । अन्तर्राष्ट्रिय बजार मूल्य घटिरहेको अवस्थामा पुरानै मूल्यमा मल खरिद गर्न लागेको समाचार कृषि साप्ताहिकलले गत महिना समाचार प्रकाशित समेत गरेको थियो । ६ बर्ष अगाडि सन् २०११ मा प्रतिमेट्रिकटन ५६५ अमेरिकी डलरमा सम्झौता भएको थियो । तर अदालतको फैसलाको समयमा भने मलको मूल्य घटेर ३२५ मेट्रिकटनमा झरेको थियो । जुन मूल्य अहिले कायमै छ ।

करीव ४० प्रतिशत मूल्य कम भएको अवस्थामा सो कम्पनीसंग पुरानै मूल्यमा रासायनिक मल किन्दा कृषि विकास मन्त्रालयलाई १ अर्व घाटा पर्ने देखिएको थियो । मल किन्न तयारी गरिरहंदा वर्तमान कृषि मन्त्री गौरीशंकर चौधरी र राज्यमन्त्री राधिका तामाङ्गवीचमा पनि मनमुटाव परेको श्रोतले बताएको छ । कृषि मन्त्री चौधरीले अदालतलेको आदेश पछि पुरानै मूल्यमा मल खरिद गर्ने पक्षमा देखिएको तर राज्यमन्त्रीले घटेको मूल्यमा भएमात्र मल गरिद गर्नु पुरानो मूल्यमा किन्न नहुने तर्क अगाडि सारेपछि वांकी पेज ३ मा

कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड
AGRICULTURE INPUTS COMPANY LTD.

किसान आयोगको सदस्यमा महिला थप्नु पर्ने कृषि राज्यमन्त्रीको अडान

काठमाडौं । किसान आयोग गठन प्रक्रिया राजनीतिक विवादकै कारण विस्तारै लम्विदै गएको छ । पटक पटक गोप्य सूचना प्रकाशित गरी बैधानिक पाटो अपनाउन खोजिएको किसान आयोगको पदाधिकारी चयनमा महिलाको संख्या बढाउनु पर्ने कृषि राज्यमन्त्रीको अडानका कारण पनि यो समस्या आएको बताइएको छ ।

हुन त किसान आयोग गठन र पदाधिकारीको संख्या निर्धारण गर्ने समयमा तत्कालिन पशुपन्छी विकास मन्त्री शान्ता मानवीले ३३ प्रतिशत महिला अनिवार्य समावेश गरिनु पर्ने अडान राख्दै आएकी थिइन् । ३३ प्रतिशत महिला समावेश गर्ने सहमति पनि भएको शान्ता मानवीको भनाई छ ।

अहिले आयोगको पदाधिकारीमा नियुक्त गर्न लागिएको ५ सदस्यहरुमा दुई महिला हुनु पर्ने अडानमा कृषि राज्यमन्त्री राधिका तामाङ भएपछि कसलाई बनाउने वा भागबण्डा कहां पुऱ्याउने भन्ने कारण पनि यो नियुक्ति ढिलाई भएको जानकारहरु बताउंछन् । सम्भवत किसान आयोगको पदाधिकारी यसै साता भित्र चयन हुने सम्भावना देखिएको छ । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालसम्म पुगेर आयोगको सदस्यमा दुई महिला अनिवार्य गर्नका लागि राधिका तामाङ आफैले लविङ गरेको बुझिएको छ । श्रोतका अनुसार राधिका तामाङकाले दुई महिलाको नाममा वा ३३ प्रतिशत महिलाको बार्गेनिङ्मा तेस्रो सूचनामा नाम दर्ता गराएकी मिना तामाङलाई नै सदस्य बनाउने सोचले सो लविङ भएको बुझिएको छ । सम्भवन दुई महिलामा पनि सत्ता साझेदार दल कांग्रेसबाट एक र माओवादीबाट एक सदस्य नियुक्ति गरिने छ ।

पूर्व कृषि सहायक मन्त्री ढुंगेलको निधन

काठमाडौं । पूर्वकृषि सहायकमन्त्री रामहरि ढुंगेलको बुधबार राति काठमाडौं डिल्लीबजारस्थित डेरामा निधन भएको छ । ओछ्यानमा सुतिरहेकै अवस्थामा उनलाई मृत अवस्थामा भेटिएको हो । उनको निधन हृदयघातबाट भएको अनुमान गरिएको छ । अविवाहित ढुंगेल लामो सयमदेखि डिल्लीबजार बाटुलेघर पछाडि एक्लै बस्दै आएका थिए । राति केहि असजिलो भएपछि ढुंगेल हिमाल अस्पताल पुगेका थिए र अस्पतालले ग्यास्टिकको समस्या भन्दै सामान्य औषधि दिएर फर्काएको थियो । अस्पतालबाट फर्केका उनी कोठामा पुगेर सुतेका थिए । ढुंगेलको शव पोस्टमार्टम पश्चात अन्तिम दाहसंस्कार गरिएको थियो ।

विद्यार्थी संघदेखि कांग्रेसका विभिन्न तहमा बसेर उनले राजनीति गर्दा अनेकौं पटक जेलजीवन भोगेका ढुंगेल २०५६ सालमा रामेछापको क्षेत्र नम्बर २ बाट सांसदमा निर्वाचित ढुंगेल केही महिना कृषि सहायकमन्त्री समेत बनेका थिए ।

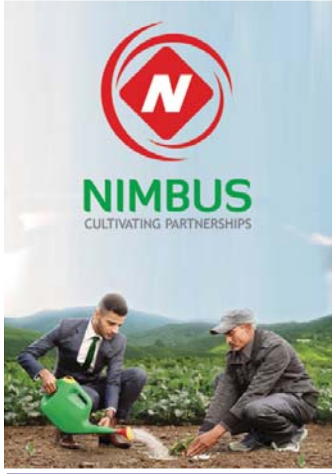

पशुपन्छी विकास मन्त्रालय संकटमा

काठमाडौं । मुलुक संघीय प्रणालीमा जांदै गर्दा र पुर्नसंरचनाको कुरा चुलिंदै गर्दा एक बर्ष अगाडि मात्र स्थापना भएको पशुपन्छी विकास मन्त्रालयको अस्तित्व संकटमा पर्ने देखिएको छ । कृषि विकास मन्त्रालयबाट विभाजन भएर बनको पशुपन्छी विकास मन्त्रालय पुर्नसंरचना र संघीयताका नाममा यसको अस्तित्व नै संकटमा पर्न लागेको हो । राज्य पुर्नसंरचनाका कारण देखाउंदै मन्त्रालयको संख्या थोरै बनाउने योजना अनुरुप फेरि पशुपन्छी विकास मन्त्रालय कृषि विकास मन्त्रालयसंगै गाभिने संकेत देखिएको छ ।

बि.टि.एल्. कम्पनीका पावर टिलर तथा मिनी टिलरबाट खेती गरौं, कम खर्चमा अत्यधिक उत्पादन बढाऔं ।

गफमा मात्र कृषिमा व्यवसायिकता

पछिल्लो तथ्यांकलाई हेर्ने हो भने नेपालमा अझै पनि ६७ प्रतिशतको हाराहारीमा जनता कृषि व्यवसायमा आश्रित छन् । कुनै न कुनै रुपमा कृषि व्यवसायमा लागेका देखिन्छन् पनि । परम्परादेखि चल्दै आएको कृषि व्यवसाय धान्दै आउने पुस्ताहरु अझै पनि छन् गाउंघरदेखि सहरबजारसम्म नै । यो पूर्खाको बिंडो धान्ने शैली र परम्परा कहिलेसम्म जाने हो थाहा छैन । गाउँघरका आआफ्ना करेसा बारीदेखि तराइका सम्म मैदानहरुमा तरकारी खेती गर्ने सोच बदलिएको छैन । केही न केही रुपले तरकारी खेतीलाई निरन्तरता दिनुपर्छ भन्ने मान्यता अझै विद्यमान छ । धेरै खाले नेपालीले धेरै खाले कृषिमा हात हालेका छन् । कोही माछा पालन, कोही बाख्रा पालन, कोही भैंसी पालन, कोही कुखुरा पालन, कोही गाई पालन, कोही बंगुर पालनमा छन् ।

आआफ्नै ढंगले तरकारी वा पशुपालन व्यवसायमा किसानहरु आवद्ध छन् । धान, मकै, गहुँ, कोदो, आलु, फापर, जौ आदिको खेती गर्ने कृषकहरु धेरै छन् । हिमाली भेकमा त्यहांको हावापानी अनुसार फापर र आलु लगाउनेहरुले त्यो परम्परालाई अझै पनि धानिरहेकै छन् । त्यसैगरी तराइका सम्म मैदानमा ठूलो मात्रामा धान, मकै, गहुं, आलुको उब्जनी भएकै छ । कुनै बेला नेपालका जनतालाई खाद्यान्नको परिमाण पुऱ्याएर पनि निर्यात गर्न सकिने क्षेत्र हो तराई थियो त्यो पनि एकादेशको कथा भईसकेको छ । उपत्यकाका कतिपय ठाउंहरुमा अझै पनि ठूलै मात्रामा तरकारी खेती गर्न सकिन्छ र गरिरहेका पनि छन् । खासगरी उपत्यका र पहाडी भूभागहरुमा अहिले टनेल प्रणालीमा आधारित तरकारी खेती गर्ने प्रचलन पनि बढ्दै गईरहेको छ । माछापालन, पशु पालनमा पनि केही आधुनिकता आएको देखिएको छ । उपत्यकालाई चाहिने तरकारीको आधा परिमाण नेपालकै उत्पादनले धानेको छ । यति हुंदाहुँदै पनि नेपालमा कृषिमा अझै व्यावसायिकता आएको भने देखिदैन । आफ्नो परिवारलाई पुग्ने र चाहिने परिमाणमा मात्र कृषि उपज गरेर पुग्दैन । त्यो परम्परा, प्रणाली र सोचमा जबसम्म परिवर्तन आउदैन तबसम्म कृषिमा व्यवसायिकता आउन सक्दैन । पुग्दैन, सरकारी सोचमा परिवर्तन आउन पनि उत्तिकै जरुरी छ । यदि कृषिमा व्यवसायिकता आउने हो र खाद्यान्नदेखि तरकारीसम्म बाहिरबाट आयात गर्नु नपर्ने हो भने मुलुक आत्मनिर्भरतातिर जान धेरै समय कुर्नु पर्दैन । त्यत्ति मात्र होइन, खाद्यान्न त बाहिरसमेत निर्यात गर्न सकिने प्रशस्त संभावनाहरु पनि छन् । त्यसैले किसान र सरकार दुवैले गफले होइन कामले कृषिमा व्यवसायिकता आगाल्ने सोच ल्याउन जरुरी छ ।

आफ्नै सूचना

नेपालको पहिलो कृषि साप्ताहिकका रूपमा प्रकाशित कृषि साप्ताहिकमा तपाइँका क्षेत्रमा भए/गरेका कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित सूचना/समाचार वा लेख/रचनाहरू छन् भने हामीलाई बिहिबारभित्र पठाउनुहुन अनुरोध गरिन्छ ।

सम्पर्क

कृषि साप्ताहिक, पुतलीसडक

इमेल : sajnepal@gmail.com

web: www.krishionline.com

गुठी जग्गाका कारण हजारौं किसान मर्काका

राजाराम कार्की

माटो राम्रो बनाउनका लागि मेहनत भने गर्नै पर्दछ । उति नै माटो मुरी र उस्तै प्रकृतिको जमिनमा कहीं मकै सप्रिने र उब्जनी बढी हुने अनि कहीं टाक्सिएर उत्पादन कम हुने भएको कारण नै माटो राम्रो नहुनु हो । त्यसैले किसानहरुले मकैको उत्पादन बढी लिनका लागि अलिक जाागर भने चलाउनै पर्दछ । खाद्यान्न बालीमा मकैलाई नगदै बालीकै रुपमा लिने गरिन्छ । त्यसैले यो मौसममा मकै छर्नका लागि यी उपाय अपनाउने र होसियारी गर्ने हो

ललितपुरका हरिशरण कपालीले जग्गा रैतानी नभएका कारण भूकम्पपीडित परिचयपत्र पाएनन् । राहात कार्ड नभएका कारण कपाली सरकारी सुविधा प्राप्त गर्नबाट वञ्चित हुनु पऱ्यो । नजिकका छिमेकीले राहत पाउादा उनले नपाउनुको मुख्य कारण आफुले खनजोत गर्दै आएको जग्गाको निस्सा (लालपुर्जा) नभएर हो । गुठी जग्गा रैतानी नभएकासाग जग्गाधनीको लालपुर्जा हुदैन । रैतानी नगर्दा मोही गुठियार र जग्गाधनी गुठी संस्थान हुन्छ ।

कपालीले झन्डै चार दशक अघिदेखि कपाली गुठीको जग्गा हकभोग गर्दै आइरहेका छन् । जग्गा हकभोग गर्दै आएबापत लाग्ने दस्तुर उनले वर्षेपिच्छे गुठीसंस्थानमा बुझाएपनि गुठीसंस्थानले हकभोगको जग्गा रैतानी गर्न मान्दैन । तात्कालीन सरकारले २०६३ साल पहिले एक पटक ७५ प्रतिशत छुटमा जग्गा रैतानी खुल्ला गरेको थियो । तर, सर्वोच्च अदालतले २०६४ सालमा गुठी जग्गा रैकरमा परिणत गर्न नमिल्ने फैसला गरेपछि गुठीसंस्थानले जग्गा रैकर गर्न नमानेको हो ।

जग्गा रैतानी भन्नाले नेपाल सरकार गुठी संस्थानले तोकेको निश्चित शुल्क बुझाइ गुठीसंस्थानसाग खरिद गरेको जग्गालाई रैतानी जग्गा भनिन्छ । गुठी सञ्चालनको खर्च जुटाउन आम्दानी आउने गरी दाताले हक छोडी दिएको जग्गा गुठी जग्गा हुन् । गुठी जग्गा कमाउने व्यक्ति मोही हुन् भने जग्गाधनी सम्बन्धित गुठी हुने गरेको छ ।

नेपालको संबिधान २०७२ को विविध भागको धारा २९० ले गुठी जग्गामा मुलभूत अन्तर नपर्ने गरी भोकाधिकार गर्ने व्यक्तिले जग्गा आफ्नो नाममा प्राप्ति गर्न सक्ने छन् भन्ने व्यवस्था छ । संविधानले सङ्घीय संसदलाई रैतानी गर्न मार्ग प्रशस्त गरेको भए पनि संविधान कार्यान्वयमा ढिलासुस्ती भएकाले सरकारी सुविधा प्राप्त गर्नबाट किसान मर्कामा परेका छन् ।

त्यस्तै सूर्यविनायक नगरपालिका-१० का नारायण कार्कीले जग्गा धितो बन्दक गरी कृषि पेसा गर्छुभन्दा कृषि विकास बैंक भक्तपुरले उनको जग्गा धितो स्वीकार गरेन । नगरपालिकाभित्र पर्ने कच्ची बाटोसाग जोडिएको खेतीयोग्य सो जमिन रैतानी नभएका कारण नारायणलाई बैंकले ऋण दिन अस्वीकार गरेको हो । जलस्रोत तथा कृषि समितिका सदस्य अमृत बोहराले गुठी जग्गा रैतानीमा जटिल समस्या देखिएको बताउंछन् । उनले गााठो फुकाउन संविधानको कार्यान्वयन र गुठी ऐनको परिमार्जन एकमात्र विकल्प रहेको बताए ।

शुभराज चौधरीले नक्सा बनाए तर नगरपालिकाले नक्सा पास नगर्दा घर बनाउन सकेनन् । उनीसाग जग्गाधनी लालपूर्जा थिएन । जग्गा रैतानी नभएकाले उनको लालपुर्जा बन्न नसकेका कारण नगरपालिकाले नक्सा पास नगरिदिएको हो । अहिले उनी गुठी संस्थान धाउादै छने । दोस्रोपटक नगरपालिकाले गुठी संस्थानको अनुमति ल्याउन सके नक्सा पास गरिदिने बताएको छ ।

चौधरी, कार्की र कपालीले मात्र होइन् म्याग्दीका तीन गाविसका सम्पूर्ण जनता र दाङको एक हजार दुई सय विघा जमिन हालसम्म रैतानी हुन नसक्दा लाखौ जनताले जमिनको सही सदुपयोग गर्न नसकेको दुःखेसो गर्दछन् म्याग्दीका सभासद रेशम बानियाा ।

हाल नेपालको ६८ जिल्लामा गुठीका जग्गा छन् । पहाडतर्फ रैतान, अधिनस्थ र तैनाथी गरी पाँच लाख एकसी हजार ९९० रोपनी र तराईतर्फ छैसी हजार ३३० विघा जग्गा देखिएको छ भने देशभर राजगुठीको सङ्ख्या दुई हजार ८२ छ । व्यवस्थापिका(संसद्, कृषि तथा जलस्रोत समितिका सदस्य शिवचन्द्र चौधरीका अनुसार धनुषाको जनकपुरमा पहुँचवाला व्यक्ति, ठूला राजनीति दलको जिल्ला पार्टी कार्यालयसमेत गुठीका जग्गामा निर्माण भएको बताउछन् । उनका अनुसार ठूला दलका राजनीति कार्यकर्ताबाट गुठी जग्गा, भवन, सत्तलको अतिक्रमण भएकोमा दुःख व्यक्त गर्दछन् । गुठीका जग्गामा जर्बजस्ती घर टहरा बनाइ बस्ने, गुठीका घर सत्तल, पाटी, पौवा, बागबगैाचा कब्जा गरी बस्ने व्यक्ति तथा संस्था, पोखरी तथा पोखरीका डिलमा घर बनाइ बस्ने, गुठी तैनाथी जग्गाबाट बाटो खोली आवागमन गरिएको, गुठीका जग्गामा हाट बजार लगाउन र पोखरी ठेक्कामा दिने खालका अतिक्रमण भएको छ ।

व्यक्ति र संस्था विशेषले गर्ने अतिक्रमण एकातिर छ भने अर्कातिर नेपाल सरकारले गुठी जग्गा उपयोग गरेबापत संस्थानलाई रु एक अर्ब २५ करोड भुक्तानी गर्न बाँकी रहेको संस्थानले जनाएको छ । गुठी जग्गाको नियमनकारी निकाय गुठी संस्थान हो । संस्थानले पााच प्रकारका जग्गाको रेखदेख, संरक्षण र संवर्द्धन गर्दै आएको छ । अधिनस्थ, रैतानी, तैनाथी , गुठी नम्बरी र खान्गी ।

गुठी ऐनको दफा ५३ ले समेत गुठीको कामको प्रत्यक्ष रेखदेख गर्न स्थानीय निकाय तथा प्रशासनको प्रमुख दायित्व हुनेछ भनी किटान गरेको छ ।

किसानलाई अनुदानमा यान्त्रिक उपकरण वितरण

पाल्पा । जिल्ला कृषि विकास कार्यालय पाल्पाले चालु आर्थिक वर्षमा कृषकलाई ७३ वटा यान्त्रिक उपकरण अनुदानमा वितरण गरेको छ । कम लागतमा बढी उत्पादन दिने स्रोत संरक्षण कृषि प्रविधितर्फ आकर्षित गर्ने उद्देश्यले जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले उक्त परिमाणको कृषि उपकरण किसानलाई अनुदानमा वितरण गरिएको हो ।

यसरी वितरण गरिएको कृषि उपकरणमा ६८ वटा मिनी टिलर र पाचवटा पावर टिलर रहेको कार्यालयका प्राविधिक मोहनकुमार सिंहले बताए । उनले कृषक, कृषि समूह र सहकारीको मागअनुसार प्राथमिकताका आधारमा सो उपकरण वितरण गरिएको जानकारी दिए ।

कार्यालयले आर्थिक वर्ष २०७२/७३ मा ८९ वटा मिनी टिलर र ११ वटा पावर टिलर गरी कुल एक सय वटा यान्त्रिक उपकरण वितरण गरेको थियो । त्यस्तै आर्थिक वर्ष ०७१/७२ मा १५० वटा मिनी टिलर र ५० वटा पावर टिलर वितरण गरिएको सो कार्यालयले जनाएको छ । पावर टिलरको बजार मूल्य रु. एक लाख ६५ हजार देखि रु. २ लाख सम्म तथा मिनी टिलरको मूल्य रु. ८० हजार देखि रु. ९० हजार सम्म पर्छ ।

परम्परागत तरिका भन्दा यान्त्रिक उपकरणले खेतबारी खनजोत गर्दा कम लागत पर्ने र सजिलो हुने भएपछि पछिल्लो समयमा कृषकको यसतर्फ आकर्षण बढ्दो छ । यस्ता कृषि उपकरणबाट खेती गर्दा लागत, समय र मेहनत कम लाग्ने भएकाले पछिल्लो समयमा यसको माग गर्ने कृषक, कृषि समूह र सहकारी ह्वातै बढेको कार्यालयले जनाएको छ ।

कार्यालयले कृषक, कृषि समूह र सहकारीलाई ५० प्रतिशत अनुदानमा यान्त्रिक उपकरण वितरण गर्दै आएको छ । अहिले यी यान्त्रिक उपकरण गाउ गाउमा भित्रन थालेपछि हिजोआज गोरुले खनजोत गर्ने परम्परा हट्दै गएको छ ।

१ अर्व...

मल खरिद प्रक्रियामा विवाद देखिएको थियो । रासायनिक मल खरिद प्रक्रिया विवादमा बढ्दै संसदको कृषि तथा जलश्रोत समितिमा पुगेको थियो । चैत २ गते बसेको कृषि समितिको बैठकले राज्यलाई १ अर्व घाटा हुने भएकाले लोवान कम्पनीसंग मल खरिद सम्झौता तत्कालका लागि मन्त्रालयलाई निर्देशन दिएको छ । समितिले अर्को बैठकमा मल खरिद प्रक्रियाका बारेमा दुवै पक्षलाई बोलाएर छलफल गरिने कृषि तथा जलश्रोत समितिको सभापति मोहनप्रसाद बरालले जानकारी दिएका छन् । एकातिर कृषि सामग्री कम्पनीले चर्को मूल्यमा रासायनिक मल खरिद गर्न खोजे पछि कृषि तथा जलश्रोत समितिले खरिद प्रक्रिया रोकेको छ भने अर्कोतिर अहिले स्टक मल सकिएको भन्दै विभिन्न जिल्लाहरुमा मलको अभाव सृजना गर्न खोजिएको छ । रासायनिक मलको अभाव सिर्जना गरी चर्को मूल्यमा भएपनि मल खरिद गर्नका लागि दवाव दिन तयारी गरिरहेको बुझिएको छ । अदालतको निर्णयभन्दै मल खरिद गरी करोडौं रुपैयां हात पार्नका लागि कृषि विकास मन्त्रालयका उच्च अधिकारीहरु नै लागेका छन् । त्यत्तिमात्र होइन मल खरिद गर्नका लागि कृषि मन्त्री गौरीशंकर चौधरी, कृषि सचिव डा सुरोज पोखेल लगायत व्यक्तिलाई तीव्र दवाव परेको समेत खुल्न आएको छ । आर्थिक चलखेलका लागि १ अर्व रुपैयां राज्यलाई घाटा पारी केही व्यक्ति करोडपति बन्ने सपना देखेर रासायनिक मल खरिद गर्न खोजिएको बताइएको छ । रासायनिक मलका माफियाहरुको जालोमा लोबाना कम्पनी, केही सरकारी उच्च अधिकारीहरु, केही राजनीतिक दलका कृषि विज्ञ भन्नेहरु समेत यो खेलमा सक्रिय रहेका छन् । राज्यलाई १ अर्व घाटा पुग्ने गरी मल खरिद गर्न दिने फैसला गर्ने न्यायाधिशमाथि समेत प्रश्न चिन्ह उब्जिएको छ । अदालतको निर्णयका कारण यतिखेर कृषि विकास मन्त्रालयले १ अर्व नोक्सानी व्यहोर्दै रासायनिक मल खरिद गर्नु पर्ने वाध्यता देखाउनु परेको छ । यस भित्रको खेल बुझ्न कठिन छ ।

६ अर्व विप्रेषणलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा जोड्न आवश्यक

काठमाडौं । वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त हुने विप्रेषणलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा जोड्न सकेमात्रै त्यसले देश विकाससमा सहयोग पुग्ने सरोकारवालाले बताएका छन् ।

सेन्टर फर माइक्रोफाइनान्स(सिएमएफ)कोआयोजनामा राजधानीमा जारी राष्ट्रिय लघुवित्त सम्मेलनको 'आप्रवास : उत्पादन र विप्रेषणको उपयोग' विषयक छलफलमा कार्यपत्र प्रस्तोता र टिप्पणीकर्ताले विप्रेषणको सही ठाउंमा प्रयोगका लागि वित्तीय साक्षरता अभियान सञ्चालन गर्नुपर्नेमा जोड दिए । वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त भएको विप्रेषणसंगै समाजमा भित्रिएका विकृतिको समेत ख्याल गर्नुपर्ने उनीहरुको भनाइ छ । विप्रेषणमा आधारित अर्थतन्त्र दिगो हुन नसक्ने भएकाले स्वदेशमै रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्नुपर्नेमा सहभागिले जोड दिए ।

नेपाल राष्ट्र बैंकका निर्देशक डा गुणाखर भट्टले 'आप्रवास : उत्पादन र विप्रेषणको उपयोग' विषयक कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै गत आवमा नेपालमा रु ६ खर्ब ६५ अर्ब बराबरको विप्रेषण भित्रिएको र सो मुलुकको कूल गार्हस्थ्य उत्पादनमा २९ दशमलव ६ प्रतिशत हुनआउने बताए । विप्रेषणबाट आउने रकममध्ये ७० प्रतिशत रकम उपभोगमा खर्च हुने गरेको तथ्याङ्क प्रस्तुत गर्दै उनले त्यसलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्ने नीति आवश्यक रहेको बताए । मुलुकको अर्थतन्त्रको आधारमा नेपाल बढी विप्रेषण भित्रिने मुलकमा विश्वकै तेस्रो स्थानमा रहेको तथा रकमको आधारमा विश्वको २९औं नम्बरमा रहेको भट्टले बताए ।

फिलिपिन्सका माइक्रोफाइनान्स परामर्शदाता कोन्नी जि हिनाले 'सन्तुलित अर्थतन्त्र, सामाजिक, आर्थिक मूल्य र विप्रेषण' विषयक कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै नेपालजस्ता मुलुकले विप्रषणको समुचित प्रयोगका लागि आर्थिक साक्षरता बढाउनुपर्ने सझाव दिएका थिए ।

कार्यक्रममा वैदेशिक रोजगार विज्ञ डा गणेश गुरुङले नेपाल जस्तो गरिब मुलुकमा विप्रेषणबाट आउने रकम आधारभूत उपभोगमा खर्च हुनु स्वभाविक भएको बताए । नेपाल महिला सामुदायिक सेवा केन्द्रका अध्यक्ष विमला योगी, छिमेक लघुवित्त विकास बैंकका शोभा जोशी, महिला उद्यमी सहकारी संस्थाका अध्यक्ष शान्ति गुरुङलगायतले सरकारले वैदेशिक रोजगारीको विकल्पमा स्वदशमै रोजगारीको वातावरण बनाउनुपर्नेमा जोड दिएका थिए ।

२० टन मकैको बीउ वितरण

काभ्रेपलाञ्चोक । यस बर्ष समयमा नै पानी परेका कारण मकै रोप्ने मौसम शुरु भई सकेकाले जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले किसानलाई मकैको बीउ वितरण गर्न सुरु गरेको छ । किसानहरुलाई वितरण गरिएको मकैको बीउ जिल्ला भरीमा २० टन रहेको जिल्ला कृषि विकास कार्यालले जनाएको छ ।

कार्यालयका अनुसार जिल्लाका पाचखाल, डाडापारि, मङ्गलटार, दोलालघाट र भकुण्डेमा मकैको बीउ वितरण गर्ने काम सुरु भइसकेको छ । कार्यालयले विभिन्न क्षेत्रको उचाइका आधारमा मकैका बीउ उपलब्ध गराउदै आएको छ । कार्यालयमा हाल देउती, अरुण, गणेश, रामपुर कम्पोजिट र गणेश जातका मकैका बीउ उपलब्ध छन् । कृषि कार्यालयले आगामी जेठको पहिलो हप्तासम्म मकैको बीउ वितरण गर्ने छ ।

इलाममा राष्ट्रिय फूलको अस्तित्व संकटमा

इलाम । उचित संरक्षण नहुदा राष्ट्रिय फूल लालीगुरास मासिने क्रममा छ । प्राकृतिक, सांस्कृतिक जैविकलगायत विविध दृष्टिले महत्वपूर्ण मानिएको गुरासलाई संरक्षणको अभाव छ । खुला चरिचरन, खुला सीमा, चेतना अभाव, अव्यवस्थित विकास निर्माण, दाउराका लागि बढ्दो प्रयोगजस्ता कारण गुरास सङ्कटमा रहेको सम्बन्धितको भनाइ छ । जिल्लाका अधिकांश लेकाली क्षेत्रमा गुरास पाइने भए पनि तिनको सङ्ख्या र प्रजातिको यकिन हुन सकेको छैन ।

“गुरास विनाश हुनुका कारण पहिल्याई उचित संरक्षणका लागि ठोस नीतिको आवश्यकता देखिएको छ,” उच्च पहाडी जडीबुटी संस्थाका दीपक लुङ्गेलीले भने, “वन मन्त्रालय र विभागबाट ठोस नीति तर्जुमा गरी जिल्ला वन कार्यालयमार्फत स्थानीय तहका हरेक सरोकारवालाई संरक्षणका लागि प्रेरित गर्नुपर्छ ।”

> **“गुराँस विनाश हुनुका कारण पहिल्याई उचित संरक्षणका लागि ठोस नीतिको आवश्यकता देखिएको छ,” वन मन्त्रालय र विभागबाट ठोस नीति तर्जुमा गरी जिल्ला वन कार्यालयमार्फत स्थानीय तहका हरेक सरोकारवालाई संरक्षणका लागि प्रेरित गर्नुपर्छ ।”**

माइमभञ्ज्याङ, माबु, जमुना, माइपोरी, पुवामभञ्ज्याङ, प्याङ, जोगमाईलगायत गाविसमा अत्यधिक गुरास पाइन्छ । ती क्षेत्रमा रहेका पशुगोठमा दाउरासागै गोठलगायत संरचना निर्माणका लागि गुरास फडानी हुने गरेको छ । खुला चरिचरनलाई बन्द गर्दै अनावश्यक फडानी रोक्न गोठपालकलाई नै सचेत बनाउनुपर्ने आवश्यकता देखिएको माबुका डुलबहादुर गुरुङले बताए । “ढिलो बढ्ने र फडानी तीव्र हुदा बर्सेनि क्षेत्रफल घट्दो छ”, उनले भने । काचोमा नै मज्जाले बल्ने र यसको काठ पनि मजबुत हुने भएकाले प्रयोग बढ्दो छ ।

इलामको पूर्वी पशुपतिनगरदेखि मानेभञ्ज्याङ हादै सन्दकपुरसम्मको क्षेत्रमा सीमापारि संरक्षित क्षेत्र भएकाले भारतीय सीमा सुरक्षा बल (एसएसबी) र त्यहाका दुई दर्जन होटलले दाउरा र निर्माणका लागि गुरासको प्रयोग धेरै गर्ने गरेका छन् । “सीमापारि सिंहलिला नेसनल पार्कले प्रवेश नदिने भएपछि नेपालतर्फका गुरासलगायत वनमा प्रभाव पर्ने गरेको हो”, माइमभञ्ज्याङका डिबी गुरुङले भने, “त्यस क्षेत्रका बासिन्दालाई चेतना विस्तारसागै दैनिक दाउराको गुजारा गर्न वैकल्पिक उपाय खोजी गर्नुपर्छ ।”जिल्ला वन कार्यालयले एक स्थानमा समूह निर्माण गरेर संरक्षण थालनी गरे पनि अन्यत्र ठोस कार्यक्रम गर्न सकेको छैन । चमैताको कहरे सामुदायिक वनमा समूहमार्फत कार्यालयले संरक्षण थालेको हो । “गुरास धेरै पाइने स्थानको पहिचान गरी ठोस कार्यक्रम ल्याइने सोच भए पनि आवश्यकताअनुसार काम हुन नसकेको हो,” वन कार्यालयका सहायक वन अधिकृत सुनिलकुमार सिंहले बताए ।

उनका अनुसार वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालयमार्फत गुरास संरक्षणका लागि कार्ययोजना निर्माणको तयारी थालिएको विश्वमा गुरासको एक हजार प्रजाति रहे पनि लालीगुरास भने ३२ प्रजातिका रहेको तथ्याङ्क

“माटोको उर्वराशक्ति बढाऔं
कृषि उत्पादनको बृद्धि गरौं ।”
गुणस्तरीय साल्ट ट्रेडिङ्ग युरिया मल प्रयोग गरौं ।
युरिया
नाईट्रोजन ४६%
नेपाल सरकारद्धारा अनुदानित मल
साल्ट ट्रेडिङ्ग कर्पोरेशन लिमिटेड
कालिमाटी, काठमाडौं
फोन : ४२७१०१४
इमेल : trade@stcnepal.com

कृषि मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन

जारी मिति : २७ फागुन २०७३
अवधि : ०४ चैत्र २०७३ - १० चैत्र २०७३

जिल्लाहरु : मोरङ, धनकुटा, दोलखा, काभ्रेपलान्चोक, बारा, चितवन, कास्की, पाल्पा रुपन्देही, दाङ बाँके, सुर्खेत, जुम्ला, कैलाली, डोटी

(जारी गर्नेः PPCR/BRCH/AMIS Project, MOAd,AERD, NARC and Agro-met Section, DHM)

मौसमी तथ्यांकहरु

२० फागुन २०७३ देखि २६ फागुन २०७३ सम्मको मौसमी तथ्याङ्क

जिल्ला	कूल बर्षा (मि.मि)	तापक्रम(सेण्टिग्रेड)कोदायरा		सापेक्षिकआर्द्रता(%)कोदायरा		हावाको गति (मि/से)को दायरा	हावाको दिशाको दायरा	कैफियत
		अधिकतम	न्यूनतम	अधिकतम	न्यूनतम			
मोरङ	०.०	३०.३-३२.५	१०.७-१७.५	४२-८०	३१-३७	०.०-६.०	पश्चिम	-
धनकुटा	०.०	२३.५-२३.२	१०.५-१२.७	५०-६३	३६-४६	०.०-०.५१	दक्षिण	-
दोलखा	०.०	२०.५-२५.०	११.०-१४.५	७२-८०	-	-	-	-
काभ्रेपलान्चोक	०.०	२६.५-२९.५	३.६-८.०	९०-१००	८६-९२	-	-	-
बारा	०.०	२९.८-३२.६	७.८-११.५	५६-६५	३०-३९	०.०-३.०	उत्तर	-
चितवन	०.०	३०.०-३२.३	८.०-१२.७	८१-९०	६३-७४	-	-	-
कास्की	२.८	२७.२-२९.३	१०.९-१३.५	५४-६४	२२-३३	०.०-४.०	दक्षिण	-
पाल्पा	छिटा	२३.७-२७.०	१२.२-१३.६	४५-६७	४२-५३	-	-	-
रुपन्देही	छिटा	२९.५-३२.६	९.८-१६.५	६०-८५	१५-३०	०.०-७.६५	दक्षिण	-
दाङ्ग	०.०	२७.२-२९.०	१०.४-१२.५	५०-६६	२८-३२	०.०-२.०	पश्चिम	-
वांके	छिटा	२९.३-३१.९	७.२-१५.८	६७-९८	२४-३९	०.०-७.६५	दक्षिण	-
सुर्खेत	०.०	२७.४-३०.५	७.५-१२.०	४२-८०	२५-४०	०.०-३.५७	दक्षिण	-
जुम्ला	०.०	१३.७-१७.८	(-३.१)-१.०	५८-६९	२२-२६	०.०-२.५	पश्चिम	-
कैलाली	०.०	२९.३-३०.९	८.८-१२.०	६६-८८	२४-३८	०.०-१.५	उत्तर	-
डोटी	०.०	२१.८-२९.५	६.०-८.४	७४-८०	२६-५२	०.०-२.०	दक्षिण	-

२० फागुन २०७३ देखि २६ फागुन २०७३ सम्मको मौसम तथ्याङ्क

जिल्ला	कूल बर्षा (मि.मि)	तापक्रम(सेण्टिग्रेड)कोदायरा		सापेक्षिकआर्द्रता(%)कोदायरा		हावाको गति (मि/से)को दायरा	हावाको दिशाको दायरा	कैफियत
		अधिकतम	न्यूनतम	अधिकतम	न्यूनतम			
मोरङ	२.४	२२.४-३०.०	११.८-१८.०	७४-९८	३६-६८	०.०-२.५	पश्चिम	-
धनकुटा	२३.५	२०.५-२४.४	७.६-११.३	६५-१००	४९-९०	०.०-०.५१	दक्षिण	-
दोलखा	५२.०	१२.०-२१.०	८.०-१०.५	८५-९१	४८-६५	-	उत्तर	-
काभ्रेपलान्चोक	३२.४	१५.६-२६.०	५.५-११.०	८८-१००	८६-९२	-	-	-
बारा	४१.५	२५.५-३१.०	९.०-१५.०	६९-९६	२८-६४	०.० -३.६	-	-
चितवन	१३.२	२५.३-२९.२	९.०-१४.२	५५-८९	-	-	-	-
कास्की	४७.२	१४.८-२५.८	७.१-१३.२	७०-९८	२९-८४	०.०-४.०	दक्षिण	-
पाल्पा	२५.५	१२.०-२२.७	३.५-९.५	७६-८९	६१-६३	-	-	-
रुपन्देही	१७.३	२९.५-३२.६	९.८-१६.५	६०-८५	१५-३०	०.०-७.६५	दक्षिण	-
दाङ्ग	७.८	१६.४-२६.७	७.७-१३.६	६९-९२	३३-६६	०.० -२.०	पश्चिम	-
वांके	१३.१	१७.३-२७.४	५.२-८.१	६४-९४	३४-८८	०.०-९.२५	दक्षिण	-
सुर्खेत	२१.४	१३.१-२७.४	५.२-८.१	६४-९४	३५-८८	२.०-५.५	पश्चिम	-
जुम्ला	९.७	१.८-१८.३	(-१.०)-०.४	६५-८१	२७-४६	०.०-२.५	दक्षिण	-
कैलाली	०.०	२०.७-३०.०	६.५-१४.५	७४-९०	३०-७२	०.०-३.०६	उत्तर	-
डोटी	३.०	२२.६-२९.६	३.५-१२.५	६५-१००	४९-९०	०.०-१.०	दक्षिण	-

कृषि सल्लाह

क) मौसम विश्लेषण :

गत हप्ताको समग्र मौसमी विश्लेषण

मोरङ : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम ३०.०° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रत ३६%) रहृयो ।
धनकुटा : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २४.४° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रत ४९%) रहृयो ।
दोलखा : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २१.०° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रत ४८%) रहृयो ।
काभ्रेपलाञ्चोक : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम १५.६.° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रत ८६%) रहृयो ।
बारा : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम ३१.०° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रत २८%) रहृयो ।
चितवन : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २९.२° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रत ४८%) रहृयो ।
रुपन्देही : गत हप्ताको दिउासोको तापक्रम ३२.६° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता १५%) रहृयो ।
कास्की : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २५.८° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रत २९%) रहृयो ।
पाल्पा : गत हप्ताको दिउासोको तापक्रम २२.७° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ६१%) रहृयो ।
दाङ् : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २६.७° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ३३%) रहृयो ।
सुर्खेत : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २७.४° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ३५%) रहृयो ।
डोटी : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २९.६° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ४९%) रहृयो ।
बांके : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम ३०.२° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ३४%) रहृयो ।
कैलाली: गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम ३०.०° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ३०%) रहृयो।
जुम्ला : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम १८.३° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता २७%) रहृयो ।

आउंदो हप्ताको मौसम अवस्था

मोरङः साताको शुरुवातमा आंशिक बदली रही त्यसपछि साताको मध्यमपूर्ण बदली हुने देखिन्छ। साताको मध्यतिर केही स्थानहरुमा क्षणिक बर्षा हुने छ। साताको अन्तिममा भने मौसम सफा हुने देखिन्छ।

धनकुटाः साताको अधिकांश दिनहरुमा आंशिक बदली रहने छ। साताको शुरु र मध्यमा केही स्थानमा बर्षा हुने छ।

दोलखा र काभ्रेः साताको शुरुवातमा आशिंक बदली भई केही स्थानमा क्षणिक बर्षा हुनेछ।

बारा, चितवन, रुपन्देहीः साताको शुरुवातमा आंशिक बदली रहने छ भने अन्त्यमा पूर्ण बदली हुने देखिन्छ। साताको मध्यतिर मौसम सामान्य रहने देखिन्छ।

कास्की , पाल्पाः साताको अधिकांश दिनहरुमा आंशिक बदली रहनेछ। साताको शुरुवात र मध्यतिर केही स्थानमा छिटपुट बर्षा हुने छ।

सुर्खेत, दाङ, डोटीःसाताको अधिकांश दिनहरुमा आंशिक बदली रहनेछ। साताको शुरुवात र मध्यतिर केही स्थानमा छिटपुट बर्षा हुने छ।

वांके, कैलालीःसाताको अधिकांश दिनहरुमा आंशिक बदली रहनेछ। साताको शुरुवात र मध्यतिर केही स्थानमा छिटपुट बर्षा

० फौजी कीराको प्रकोप देखिएका व्यवस्थापनका निम्न उपायहरु अपनाउनु होला ।

४. उखु

० उखु लगाउनु हुने कृषकहरुले सिफारिस गरिएका उन्नत जातहरु जीतपुर (१, जीतपुर-२, जीतपुर-३ र जीतपुर-४ लगाउनु उपयुक्त हुन्छ।

० जग्गा तयारीको बेलामा २५०-३००के.जी. कम्पोस्ट, ३.५के.जी. युरिया, ४.३५के.जी. डिएपी तथा २.२२ के.जी म्युरेट अफ पोटास प्रतिकठ्ठा वा ३७५-४५० के.जी. कम्पोस्ट, ५.२५के.जी. युरिया, ६.५२ के.जी. डिएपी तथा ३.३३ के.जी म्युरेट अफ पोटास प्रति रोपनीका दरले माटोमा राम्ररी मिलाउनु पर्दछ ।

० सुक्खा मौसम भएको कारणले माटोमा चिस्यान कम भए सिंचाई गरेर उखु रोप्नु पर्दछ।

० तीनवटा आख्ला भएको १५००-२००० वटा सेट प्रति कठ्ठा वा २२५०-३००० वटा सेट प्रति रोपनीका लागि पर्याप्त हुन्छ ।

० उखुको सेटलाई २ ग्राम कार्बेन्डाजिम (बेभिष्टिनवाडेरोसल) प्रतिलिटरपानीको घोल बनाई उक्त घोलमा रोप्न तयार पारेको सेटलाई १५ मिनेटसम्म डुबाएररोप्नुपर्दछ ।

० उखु बाली काटे पछि खेतमा पातहरु जलाउने चलनको कारणले यसमा आश्रित बिभिन्न लाभदायक मित्रजीवहरु नष्ट भएर जान सक्छ । नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् (नार्क) को विभिन्न अध्ययनहरुबाट, नेपालमा उखु खेतहरूमा पनि उखुको पातको फड्के कीरा (Pyrilla) का परजीबी कीराहरु साथै अन्य मित्र जीवहरु पनि प्रशस्त मात्रामा पाइएको छ । यस्ता मित्रजीवहरु लाई बचाउन अथवा यिनको संख्या खेतमा कायम राखी राख्न, खेतमा पातहरु जलाउनै पर्ने भएमा सबै खेतको पातहरु एक साथ नजलाईठाउ-ठाउमा छोड्दै जलाउनु पर्दछ । पछि बिउ रोप्ने बेलामा खनजोत गर्दा यस्ता पात तथा डांठहरु लाई खेत भरि फैलाई दिनु पर्दछ जसले गर्दा बिभिन्न थरीका मित्रजीवहरु लाई संरक्षण गर्न सहयोग पुग्छ ।

० उखु बालीमा माटोको सतहमा नयां गुबोमा एक भन्दा बढी स-साना प्वालहरु देखिएमा टुसा पसाउने गवारो (Early shoot borer) को प्रकोप हुने सम्भावना भएकोले यसको प्रकोप कम गर्न ३ ईन्च जति माटो चढाउने रहल्का सिंचाईको ब्यबस्था गर्दा यो कीरा नियन्त्रण गर्न सकिन्छ ।

०उखुबालीमा गवारो कीराहरु व्यवस्थापनको लागि उखु रोपेको एक महिना पछिबाट ट्राइकोग्रामा (Trichogramma chilonis or Trichogramma japonicum) परजीवीकीरा १,००,००० (१०ह ५से.मी. को पांच वटा ट्राइको कार्ड) प्रति हेक्टरका दरले १०-१० दिनको अन्तरालमा ३-४ पटक छोड्नु उपयुक्त हुन्छ । (ट्राइको कार्डको लागि नजिकको चिनी मील वा कृषि सम्बन्धी कार्यालयहरुमा सम्पर्क गर्नु होला ।)

० उखु बालीमा लाग्ने कत्ले कीरा व्यवस्थापनको लागि खनिज तेल (Mineral oil) १०देखी १५ एम.एल. प्रति लिटर पानीमा मिसाई कत्ले कीरा लागेको स्थानमा भिज्ने गरी सात-सात दिनको अन्तरालमा तीन पटक छर्कनु पर्दछ ।

४ आलु

० उच्च पहाडमा आलु रोप्ने कार्य शुरु गर्नुहोस् । सिफारिस जातहरु खुमल उपहार, जनकदेब ,डेजिरे ,कुफ्रि ज्योति आदि जातहरु लगाउनुहोस् । बीउ आलुको साइजका दाना-२५ देखि ५० ग्राम) रोप्नुहोस् ।

० उच्च पहाडका केही ठाउंमा आगामी हप्ताको मध्यतिर मध्यम खालको वर्षा हुने संभावना रहेकोले आलु रोप्ने काम साताको अन्त्यतिर गर्नुहोला ।।

० राम्ररी टुसाइसकेका, हरिया मोटा र छोटा टुसा भएका बीउ आलु रोप्दा उत्पादन राम्रो हुन्छ ।

० सकेसम्म बीउ आलुलाई नकाटी रोप्नुहोस् । ठूला दानालाई काट्नै परे कम्तिमा २ आंखा भएका स्वस्थ दाना मात्र काटेर रोप्नुहोस् । रोगी आलुलाई काटेर निरोगी आलुलाई काट्दा रोग सर्ने संभावना हुन्छ ।

० सुख्खा जग्गामा आलु रोप्नु परे खर ,पराल या छ्वाली या अन्य कुनै छापो राख्दा चिस्यान कायम राखी उत्पादन लिन सकिन्छ ।

० वर्षा नभएको अवस्थामा रोपेको १५ दिनमा सिंचाई गर्नुहोस् ।

० मध्य पहाडमा पुस अन्तिम हप्तादेखि माघको शुरुतिर रोपेको आलुलाई गोडमेल र उकेरा दिनुहोस्।माटो सुख्खा छ भने सिाचाई दिनुहोस्।साथै लाही कीरा र डढुवा रोगको अवलोकन गर्दै प्रकोप देखिन थालेपछिव्यवस्थापन विधि अपनाउनु होस्।

० मध्यपहाडको तल्लो भेगमा लगाइएको हिउादे आलु खन्नुहोस्।

डढुवा रोग

० मध्यपहाडमा माघमा रोपिएको आलुमा यो रोगको संक्रमण हुंदा शुरुमा पातमा फिक्का हरियो रंगका विभिन्न आकारका थोप्लाहरु देखिन्छन् । अनुकूल वातावरण (तापक्रम २०० सेन्टिग्रेड भन्दा कम, घाम नलाग्ने, सापेक्षिक आर्द्रता ९०५ भन्दा बढी, सिमसिम वर्षा भएको अवस्था) रहिरहेमा थोप्लाको भित्री भाग सुकेको देखिन्छ भने थोप्लाको बाहिरी घेरा फिक्का हरियो देखिन्छ । रोग बढ्दै गएपछि पुरै पात सुकेर डढे जस्तो देखिन्छ। रोग अझै फैलदै जांदा आलुका बोटमा काण्ड, पातको भेट्ना र मुनामै ढुसीले बनाएका ठूला दागहरु देखिन्छ ।

डढुवा रोगको व्यवस्थापन :

यो रोगको व्यवस्थापनको लागि अनुकुल वातावरण रहिरहेमा मेन्कोजेव युक्त कुनै पनि विषादी (इण्डोफिल एम-४५ डाइथेन एम-४५ आदि) २.५ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर प्रति कठ्ठा ३० लिटरको दरले बोटको सम्पूर्ण भाग भिज्ने गरि ७ दिनको अन्तरमा ४-६ पटक छर्नु उपयुक्त हुन्छ । वा

डाइमेथोमर्फ (एक्रोबेट) वा सेक्टिन (फेनामिडन र मेन्कोजेव मिश्रित) १.५ ग्राम प्रति लिटर पानीका दरले १० दिनको अन्तरमा ३(४ पटक छर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

पशुपालन गरिरहनु भएका किसानहरुलले ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु

- एकैसमयमा धेरै कुखुरारहास हरु झोक्राउने, श्वास-प्रश्वासमा समस्या (घ्यार-घ्यार गर्ने), मर्ने भएमा बर्ड फ्लु लागेको हुनसक्छ । यस्तो अवस्थामा नजिकको पशु सेवा कार्यालयमा तुरुन्त जानकारी गराउनुहोला । शंकास्पदरसंक्रमित फार्मबाट कुखुरा, चल्ला, अण्डा, मासु ओसार पसार नगर्नुहोला । साथै कुखुरा फार्महरुमा जैविक सुरक्षा अपनाउनुहोला ।
- ब्रोइलर कुखुराहरुलाई उमेर अनुसार फरक किसिमको तापक्रम आवश्यक हुन्छ । सुरुको अवस्थामा ९५० फरेनहाइट तापक्रम आवश्यक पर्छ र क्रमश प्रत्येक हप्ता ५० फरेनहाइट तापक्रम को दरले ७५०फरेनहाइटतापक्रम नपुग्दा सम्म घटाउदै लैजानु पर्छ ।
- चल्लाको खोरमा २घण्टा विहानको घाम पस्ने व्यवस्था अनिवार्य गरिनु पर्दछ । कुखुराको खोरमा भेन्टीलेसन राम्रो हुन पर्दछ । कुखुराको सुलीमा धेरै आर्द्रता हुने भएकोले धेरै एमोनिया उत्पादन भई श्वासप्रश्वास सम्वन्धी समस्या हुने हुंदा खोरमा राम्रो भेन्टीलेशनको व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- दुधालु गाईवस्तुलाई थुनेलो (Mastitis) को समस्याबाट बचाउन गोठ सफा र सुग्घर राख्नुहोस् । साथै ग्लिसिरिन र पोभिडन आयोडिन १ः ९ को अनुपातमा बनाइएको झोलमा दुध दुहिसकेपछि ३० सेकेण्डसम्म थुन डुबाउनु (Teat dipping) पर्दछ ।
- बाखाको मोओलाको लागी ५५ पोभीडन आयोडिन वा १५ कपर सल्फेट वा २५ बोरिक एसिडको झोल वा १५ पोटासको घोलले मुख सफा गर्नु उपयुक्त हुन्छ । मोओलाको भाइरस घाउ, चोटपटक लागेको वा काटेको ठाउंबाट मानिसमा सर्न गई त्यस्तै प्रकारको घाउ खटिरा आउन सक्ने हुनाले त्यस्तो रोगी बाखालाई घाउ चोटपटक नलागेको मान्छे वा पन्जा लगाएर स्याहार सुसार गर्नुपर्दछ ।
- पि.पि.आर रोग लागेका बाखाको आंखा, नाक, मुख (थुतुनो) मनतातो पानीमा सफा कपास भिजाई दिनमा २ पटक सफा गर्नुपर्दछ । साथै ५५ बोरो-ग्लिसिरिनले मुख सफा गर्नु लाभदायी हुन्छ । सहायक संक्रमण रोकथाम गर्न अक्सीटेट्रासाइक्लिन वा सेट्रिएक्जोन समूहका औषधी प्रयोग गर्नुपर्दछ । पि.पि.आर रोग लाग्न नदिन ३ महिना भन्दा माथिका भेडा-बाखामा सो रोगको भ्याक्सिन लगाउनु उपयुक्त हुन्छ । यसको भ्याक्सिन जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा निःशुल्क उपलव्ध हुन्छ ।
- पशुहरुमा लाग्ने खोरेत तथा नाम्लेरमाटे रोगको बारेमा जानकारी लिनु होस् ।
- माछा पोखरीमा अक्सिजनको मात्रा बढाउन हावा यन्त्र (aerator) को प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- माछामा इ. यु. एस. रोग लागेमा घरपोत्ने चूना १५ के. जी. प्रति कट्ठाको दरले हाल्नुपर्दछ । रोगको प्रकोप हेरी १ महिनाको अन्तरालमा बढीमा तीन पटक चूनाको प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- माछामा लाग्ने लर्निया र आर्ग्युलस (माछाको जुम्रा) को उपचारको लागि ड्युरोक्लिन ३० एम. जी. प्रति के. जी. को दरले दानामा राखेर खान दिनुपर्दछ । साथै माछाको घनत्व(stocking density) कम गर्ने, पोखरिभित्र ठाउं -ठाउमा बांस गाड्ने र उक्त बांसलाई ३-४ दिनको अन्तरमा झिकेर सफा गर्ने र सुकाउने, पोखरी सफा राख्ने र माछा पोखरीको फोहोर पानी हटाई सफा पानी राख्नुपर्दछ ।
- माछा पोखरीमाएमोनियाको मात्रा बढी भएमा पोखरीमा माछाको घनत्व (stocking density) कम गर्ने, दानाको मात्रा घटाउने, पानीको गहिराई बढाउने, एरेटरको संख्या बढाउने आदी गर्न सकिन्छ। मरेका माछालाई तत्काल हटाउनुपर्दछ । अपरान्हमा अत्याधिक पि एच (pH) हुने गरेको भए चूना प्रयोग गर्दा केही लाभदायी हुन्छ ।
- एमोनियाको मात्रा १ पिपिएम (ppm) छ भने पोखरीको २५ प्रतिशत पानी विस्थापन गर्नुपर्दछ । एमोनिया २.५ पिपिएम (ppm) वा बढी भएमा माछालाई अर्को पोखरीमा सार्नुपर्दछ ।
- ट्राउट माछामा रगत मिसिएको रातो छेर्ने भएमा कक्सिडियोसिसको समस्या भएको हुनसक्छ । यसको समाधानको लागि एम्प्रोलियम (Amprolium), २०० मिलिग्राम प्रति के.जी. शारीरिक तौलको दरले दानामा मिसाई १२ दिनसम्म खुवाउनुपर्दछ ।
- जनावरलाई सरुवा रोग सर्न नदिनको लागी गोठ वा खोरको गेटमा खुट्टा डुवाउने क्षेत्र (Foot bath)को व्यवस्था गर्नुपर्छ । उक्त Foot bath मा ५ -१० प्रतिशतको फिनेल पानी वा १ प्रतिशतको पोटासियम पर म्याग्नेट वा ०.१ प्रतिशतको एक्रीफलाभिन वा ७ प्रतिशत चून पानी नियमित रुपमा राख्नु पर्दछ ।
- भर्खर जन्मिएका र साना बाच्छा-बाच्छीलाई यो समयमा छेर्ने समस्या देखिन सक्छ । त्यसकारण साना बाच्छा-बाच्छीलाई न्यानो सोत्तर बिछ्याउनुपर्दछ र माउको बिगौती दुध शारीरिक तौलको ८प्रतिशत का दरले खुवाउनुपर्दछ । ३-७ महिनाका बाच्छा-बाच्छीलाई छेर्ने रोग देखिएमा नजिकैको प्राबिधिक संग सम्पर्क गरि उपचार गराउनुपर्दछ । अथवा सल्फा ग्रुपका औषधीहरु चलाउनुपर्दछ ।साथै नजिकैको सेवा केन्द्र वा पशु सेवा कार्यालयमा गोबर परिक्षण गराई औषधी उपचार गराउनुहोला ।

चैनपुरमा बाखा श्रोत केन्द्र

धादिङ, चैत । बजारमा खसीबोकाको मासुको माग बढ्दै गएको अवस्थामा चैनपुरवासी बाखा स्रोत केन्द्रको विकासमा अघि बढेका छन् । दुई वर्षअघि दुई माउ र छ पाठा बाखापालन गर्नुपर्छ भनेर लागेकी चैनपुरकी लालमाया शाक्य अहिले बाखा व्यवसायीका रूपमा परिचित भएकी छन् । उनीसाग अहिले २९ बाखा छ । बाखाका सुधारिएका राम्रा खोर बनाइएको छ।

खरी जातको बाखा गोठमा पाल्न थालेपछि आम्दानी बढेको र यस वर्ष मात्र १२ ब्याडबाखा(पाठापाठी)बिक्री गरेको उनले बताईन् । घरको आम्दानीले खान नपुगेपछि उनका श्रीमान् भारतमा काम गर्न गए। छोरी र आमा मिलेर गाउामा गरिएको व्यवसायले उनीहरूमा आम्दानी र सुख मिलेको छ।

शाक्य मात्र होइन हुलाकभन्ज्याङ निवासी मनकुमारी बाणको खोरमा अहिले ११ बाखा छ। उनले घर जस्तै गरी सफा पारिएको आधुनिक खोर बनाएकी छिन् । भूकम्पले थिलथिलो पारेको अवस्थामा पनि वाणले घरसंगै बनाइएको बाखाको खोर दिनदिनै सफा गर्ने र हरेक महिना बाखालाई जुकालगायत औषधि खुवाएर बाखापालन व्यवसाय गरिरहेकी छिन् । बाखापालन सुरु गर्दा तत्कालीन चैनपुर गाविसमा पााच हजार दुई सय बाखा भएकामा हाल पाठाबाखाको सङ्ख्यासमेत थप गर्दा १४ हजार बाखा भएको तथ्याङ्क छ ।

चैनपुर गाविसलाई अहिले बाखा स्रोत केन्द्रका रूपमा विकास गरिएको चैनपुर सामाजिक उद्यमी महिला सहकारी संस्थाका व्यवस्थापक निरमाया राना मास्कीले बताइन् । एक हजार दुई सय १७ सेयर सदस्य रहेको सहकारीले चैनपुर गाविसलाई बाखा स्रोत केन्द्रको विकास गरी सबै घरधुरी समेटेर महिलाको आम्दानी बढाउन लागिपरेको मास्कीको भनाइ छ ।

विदेशबाट फर्केर गाईपालनमा रमाउँदै

दमक । विदेशिएका युवा गाउा आएपछि गाउाघरमै स्वरोजगार मुलक व्यवसायमा आकर्षित भएका छन् । विदेशमा गरेको परिश्रम स्वेदेशमा खर्चिए मनग्यै आम्दानी लिन सकिने मिहेनत युवाको बुझाई छ । जिल्लाको विभिन्न क्षेत्रमा त्यस्ता परिश्रमी उद्यमी गर्ने युवाले अहिले विदेश छाडेर बसीबसी घरमै विदेशको कमाइ गर्न थालेका छन् । झापा, सुरुङ्गा-८ सुकेडाागीका मधुसुधन भट्टराईले विदेशबाट फर्किए लगत्तै गाउामै व्यावसायिक गाईपालन सुरु गरेका छन् । तीस वर्षीय भट्टराईले गाउामा व्यावसायिक गाईपालन सुरु गरेका हुन् ।

स्नातकसम्मको अध्ययन सकाएका भट्टराई देशमा रोजगारी नमिल्दा तीन वर्ष पहिले रोजगारीका लागि खाडी मुलुक साउदी अरेबिया छिरेका थिए । दलालीलाई चर्को रकम बुझाएर सउदी गएका भट्टराई त्यहाा न भनेको काम पाए, न तलब नै । साहुको ऋण तिर्न कै लागि ज्यान हत्केलामा राखेर गैरकानुनी रुपमा कम्पनी छाडी उनी ३३ महिनासम्म साउदीमा भागेर काम गरेको बताउंछन् । त्यहाा कठिन काम गरी ऋण रकम तिरी केही बचत गरी नेपाल फर्किए लगत्तै उनले गाउामा व्यावसायिक गाईपालन थालेका हुन् ।

उनले आफूले विदेशबाट बचाएर ल्याएको पााच लाख रुपैयाा र एभरेष्ट बैंकबाट छ लाख ऋण लिएर ११ लाखको लागतमा गाउामा गाईपालन सुरु गरेका हुन् । हाल भट्टराईको गाई फर्ममा विभिन्न विकासे सात वटा र लोकल एउटा गरी आठ वटा गाई रहेका छन् । घरकाम सकाएर दैनिक केही समय परिवारका सबैसाग मिलेर खट्ने गरेका उनको दैनिकी सुनाउंछन् । उनी भन्छन्, “विदेशको जतिकै परिश्रम गर्नसके स्वदेशमा आम्दानी लिन सकिन्छ ।” उनको फर्मबाट दैनिक ६० लिटरसम्म दूध बिक्री हुने गरेको छ भने

> **देशमा रोजगारी नमिल्दा तीन वर्ष पहिले रोजगारीका लागि खाडी मुलुक साउदी अरेबिया छिरेका थिए । दलालीलाई चर्को रकम बुझाएर सउदी गएका भट्टराई त्यहाा न भनेको काम पाए, न तलब नै । साहुको ऋण तिर्न कै लागि ज्यान हत्केलामा राखेर गैरकानुनी रुपमा कम्पनी छाडी उनी ३३ महिनासम्म साउदीमा भागेर काम गरेको बताउंछन् ।**

खर्च कटाएर मासिक २५ हजारसम्म बचत हुने गरेको भट्टराईको भनाइ छ ।

दूधबाट थोरै रकम बचे पनि गाईका बाच्छाबाच्छी १५ महिनाभित्रै ५० हजारसम्ममा बिक्री हुने हुादा गाईपालनबाट मनग्ये आम्दानी हुने गरेको उनको भनाइ छ । गाईबाट जन्मिएका बाच्छी महागो दाममा बिक्री भएपनि बाच्छा भने कम दाममा बिक्री गर्नु परेकाले सरकारले कृषकका लागि बाच्छी मात्र जन्मने प्रविधिमा सहयोग गरिदिए मात्रै व्यावसायिक गाईपालनमा अन्य युवासमेत सामेल हुने उनको सुझाव छ । उनी जस्तै उदाहरणीय काम देखाएर दमकका दीपक धिमालले स्वदेशमै गतिलो कमाइ गर्दै आएका छन् । कतारको लामो बसाइामा पनि खासै सफलता हात नलागेपछि उनी दमक-१९ मा व्यावसायिक गाईपालन थालेको बताउछन् । “विदेशमा आधा जीवन बिताए पनि अब स्वदेशमा स्वरोजगार गर्न उत्साहित

कृषि पत्रकार समाज, नेपाल र मेट्रो एफ.एम ९४.६ मेगाहर्जको संयुक्त प्रयास

नेपाली कृषि क्षेत्रको वर्तमान अवस्था, पशुपन्छी व्यवसायका चुनौती र नेपाली किसानहरुले भोग्नु परेका समस्याको चिरफार

रेडियो कार्यक्रम
किसान
मात्र मेट्रो एफ.एम ९४.६ मेगाहर्जमा

हरेक सोमबार बेलुका ६:३० देखि ७:०० बजेसम्म

Plastic and pollution and its effect on environmental health .

Dr. Kedar Karki

Introduction.

The word plastic originate from Latin word plastikos which means material which can be moulded in any color shape and size .That's why we found many domestic ware in market. If be recall our memory in last two decade ago we use to carry jute bag for shopping or we use to carry back our daily shopping in paper bag. But these days we need not to be worried about it the shopper itself packs all our things in plastic bag. Which we use same bag to dispose our domestic waste in same bag and litter it in street for disposal. Besides the radioactive waste produced by atomic plants, and carbon monoxide, carbon dioxide and some other dangerous gases emitted due to the burning of hydrocarbon fuel, the next threat to our civilization is from the continuous deposit of non-biodegradable plastics on the surface of the earth. The land the sea surface the sea bottom the mountain valleys the poles no region is now devoid of the presence of plastics.

Plastic in its various forms in limiting our days on earth by influencing various aspects of life. Many scientists and environmental specialist all over the world have studied the harmful effect of plastics in detail and all of them are of the same view regarding the degree of harm they represent to us. Apart from the introduction of many types of poisons in environment and our body plastics also block the sewage of urban areas adversely affect the riverbed and estuary and bring destructive change in the biodiversity to a large extent.

Plastics and Their Use.

Plastics are petroleum-based products and they are used in various forms. Each form of plastic production requires huge amount of mineral oil. The basic principle of production of plastic is the conversion of natural gas or crude oil components into monomers like ethylene, propylene, butane and styrene in presence of catalysts. Then these monomers are chemically bonded to a chain called polymer. Different combinations of monomers along with different additives like chlorine, nitrogen, fluorine, oxygen.

The low density polyethylene is the form of plastic that is used for production of polythene bags. High density polyethylene is used for production of buckets, bowels, cups, plates, packets for cement and fertilizers and large sized bottles. Polyvinyl chloride is used for production of rexine, shoe soles, toys, pipes, and tubing, blood and plasma transfusion bags. Polycarbonate is used to produce baby feeding bottles, large water bottles. The thermo set poly urethane is used to produce all types of foams. Polypropylenes is used to prepare packaging materials for edible items, luggage carrier and textile cones. Polypropylene terephthalate is used to prepare bottles for many purposes.

Toxicity caused by plastics.

All types of plastic require a huge amount of mineral oil for their production and transportation. So the process of plastic synthesis causes depletion of hydrocarbon fuel storage at a high rate and produces dangerous gases. Only polyurethane consume 11 percent of total production of chlorine and 85 percent of total production of dangerous phosgene gas of the world during its formation. Always there is a chance for occupational hazards of workers and the death of a huge number of human, animals and plants due to accidental leakage. Plastics themselves are also toxic and the key for their toxicity remains in the history of their production. Plastics are the product of several types of monomers as a result of polymerization. Almost all such monomers that make up plastics are carcinogenic, mutagenic and as well as disruptive of the normal functions of the normal functions of the endocrine system. As the polymerization process cannot to be made prefect at any times so some toxic monomers are present in the plastics. Beside these loose monomers other toxic materials are also present in the plastics. Among them the color materials and other additives like foaming agents plasticizers.

Which are used during preparation of various types of plastics and remain in it as a part is very much toxic and most of them are carcinogenic. They all remain poorly bonded with the plastic polymers and tend to leach out and mix with the adhered materials which may be liquid semisolid or solid .All plastics produce many dangerous gases during the process of their production. Thus the use of plastic is synonymous with bringing pollution to environment and affecting public health too.

During burning all types of plastics emit some very toxic gases so it is not considered a way to get rid of the accumulated load of plastics on earth. Only a few types of plastic can be recycled another two or three times but in the process it is hazardous for health of the people who are engaged in collection of thrown plastics from dirty dustbins and also work in the factory of recycling. During recycling many toxic gases are emitted and the quality of the recycled plastics are worse than the original one. The process is also not economically feasible. Recycling of plastic is not a very common practice in our country. So all types of plastic are born to remain as a source of continuous threat for age.

Plastic Pollution in Urban Areas:

In the urban area of our country people throw materials like unused or rotten vegetables uneaten food and snacks after packing them with plastic packets in the garbage box. In many places because of the absence of organized garbage disposal or people's bad habits, such packets are littered here and there. In the rural areas villagers are also accustomed to using plastic packets and they also throw the empty packets after use. Most of the time these packets contain some food or vegetable items or traces of materials like juice molasses,cakes,biscuits and other foods, Animals are not able to distinguish plastics from straw and other cellulose containing materials.

So it is not very uncommon for the herbivorous animals mainly cattle and buffaloes and also sheep and goats to consume plastic packets mainly of polyethylene and polypropylene origin thinking them to be food. These animal cannot digest them and so show the symptoms of recurrent bloat and are generally treated by carminative drugs. But if this process of eating plastics continues for a long period then continuous accumulation of such plastic packets happen inside the first chamber of their four chambered stomach. These plastic packets cause many problems. The vegetables or other materials entrapped inside the packets are not digested properly as ruminal micro flora and other secreted materials of the animals cannot reach properly inside the packets.

The plastic packets cannot go from rumen to the next chamber, the reticulum through the small tunnel called rumino-reticular groove. Thus most of the ingested plastic packets remain in the rumen along with the stagnated and decomposed feed particles inside it. Only some small fragments of the plastics may pass from rumen to reticulum and then omasum and ultimately to the last chamber, abomasum.

A Real threat to Animal Health.

After the accumulation of plastic packets in the rumen reaches a certain limit the affected animal suffers acute tympany which does not respond to any type of carminative or purgative drugs. The actual condition remains undiagnosed in almost all the cases and the ultimate fate such animal is death. Accumulation of many types of drugs inside the cells could affect the normal functioning of a cell tissue or organ of an animal or human being. The absorption of lead and cadmium-based toxic coloring materials additives and the toxic monomers of the plastic packet can not only cause toxicity but they can reach human tissues through consumption of milk meat. Continuous deposition of various medicinal drugs agricultural insecticide and pesticides, poisonous adulterating chemicals toxic preservatives and other coloring materials used in fast food items and such various types of toxins together in the cellular level are dangerous and pose a great threat to mankind. As human beings are at the top of food chain, they ingest such drugs through consumption of food and food products made from meat, milk, and eggs. ■

झापाका पशुपालक किसानलाई अनुदान

झापा । युवा किसानलाई पशुपालनतर्फ आकर्षित गर्ने उद्देश्यले यहााका ९७ किसानलाई रू ८० लाख अनुदान प्रदान गरिने भएको छ । गाईपालन, भैसीपालन, बङ्गुरपालन, बाखापालन, घाासखेतीलगायत कामका लागि सो अनुदान दिन लागिएको जिल्ला पशुसेवा कार्यालयका सूचना अधिकृत कुमारसिंह खत्रीले.बताएका छन् ।
किसानलाई रू एक हजारदेखि रू तीन लाख ५० हजारसम्म अनुदान प्रदान गर्न लागिएको हो । पशुसेवा प्रसार कार्यक्रमअन्तर्गत गोठ तथा खोर निर्माणका लागि आठवटा गाईभैसी फार्म र चारवटा बाखा फर्मलाई रू एक लाखका दरले अनुदान दिइने भएको छ । त्यस्तै दुईवटा कृषि/पशु सहकारी संस्था समूहलाई रू दुई लाख, बाखा प्रबर्द्धन राष्ट्रिय अभियानअन्तर्गत २० वटा बाखा फार्मलाई रु ५० हजार र श्रीगोलोक गोबर्द्धन गौशाला शिवसताक्षीलाई रू तीन लाख अनुदान प्रदान गर्न लागिएको छ ।
यसैगरी डेरी सञ्चालन गर्न छ वटा साना व्यावसायिक गाईभैसी फार्मलाई रू एक लाख ७० हजारका दरले र दुईवटा मझौला व्यावसायिक फार्मलाई रू दुई लाख ५० हजारका दरले अनुदान दिइने भएको छ ।
बाखा प्रबर्द्धन लागि दुईवटा फार्मले रू दुई लाख, बङ्गुर व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि १० वटा बङ्गुर फार्मले रु एक लाखका दरले अनुदान पाउने भएका छन् ।
यस्तै पशु आहारा राष्ट्रिय अभियानअन्तर्गत ४५ वटा फार्मलाई घास उत्पादनका लागि रु एक हजारदेखि रु १० हजारसम्म अनुदान दिइने छ । पशु कार्यालयको ५० प्रतिशत र फार्म सञ्चालकको ५० प्रतिशत लगानी रहने छ । पछिल्लो समयमा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय मातहतमा रहेको कार्यालयहरुले यसरी प्रदान गर्ने गर `को अनुदानको रकम बढाउंदैगएका छन् । सरकारले दिने यस्ता अनुदान सदुपयोग गर्नका लागि अनुगमनको जिम्मा लिएका कार्यालयहरुले अनुगमन गर्न नसक्दा राज्यको ढुकुटीबाट बांढेको अनुदान रकम दुरुपयोग समेत हुदै आएको छ ।

इलाममा पनि किसानलाई पावर टिलर वितरण

इलाम । जिल्ला कृषि विकास कार्यालय इलामले पनि गत सोमबार जिल्लाका विभिन्न क्षेत्रका सहकारी र कृषक समूहलाई यो वर्ष १३ वटा मिनीपावर टिलर वितरण गरेको छ । कार्यालयले किसानलाई ५० प्रतिशत अनुदानमा वितरण गर्ने कार्यक्रमअनुसार विभिन्न समूह र सहकारीलाई यस्तो सहायता उपलब्ध गराएको कार्यालयका योजना अधिकृत प्रकाशमणि काफ्लेले जानकारी दिएका छन् ।
किसानलाई कृषि आधुनिकीकरणतर्फ आकर्षित गर्न र उत्पादन लागत घटाई उत्पादन बढाउन विगत सालदेखि जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले जिल्लाभर हालसम्म ७२ वटा मिनी पावर टिलर उपलब्ध गराइसकेको कार्यालयका प्रास उद्धव पौडेलले जानकारी दिए । एउटा पावर टिलरको करिब रु ८४ हजार लागत रहेको र उक्त लागतको ५० प्रतिशत समूह र सहकारीले व्यहोरेका थिए । जिल्लाका किसानमा खेतबारी जोत्नका लागि यस किसिमका मिनी पावर टिलरको आकर्षण बढ्न थालेको छ । समूह र सहकारीले मिनी टिलर सञ्चालन गरी किसानलाई सेवा दिएर आन्तरिक आयआर्जनसमेत गर्ने गरेका छन् ।

बजेटको कारण सिंचाई योजना तुहिँदै

लमजुङ । पर्याप्त बजेट नहुँदा लमजुङका सिचाइ योजना प्रभावित भएका छन् ।जिल्लामा २०० भन्दा बढी योजनाका

लागि कृषकबाट निवेदन आए पनि पर्याप्त बजेट नहुँदा काम हुन नसकेको सिचाइ डिभिजन कार्यालय लमजुङले जनाएको छ । चालु आवमा ४१ वटा मात्रै सिँचाइ योजना सञ्चालनमा रहेको डिभिजन प्रमुख वंशीहरि कोइरालाले बताए "जिल्लाका विभिन्न स्थानबाट २०० भन्दा बढी योजनाको लागि निवेदन परेको छ" डिभिजन प्रमुख कोइरालाले भने "निवेदन आए पनि बजेट नभएर चौथाइ योजनामा मात्रै काम गर्न सकेका छौं ।"
उनले ४१ वटा योजनाका लागि मात्र बजेट स्वीकृत भई आएको बताए । उनले योजना सञ्चालनका लागि सुरुमा रु साढे पाँच करोडमात्रै आएको र पछि रु साढे छ करोड बजेट थप भएको बताए । जिल्लामा सञ्चालित ठूला सिँचाइ योजनामध्ये भोर्लेटार सिँचाइ योजना (रु तीन करोड), करापुटार सिचाई योजना (रु तीन करोड) र राइनासटार सिचाई योजना (रु साढे तीन करोड) मा काम सुरु भइसकेको छ । रम्घाटार सिँचाइ योजना भने एसियाली विकास बैंकको सहयोगमा चैत महिनाभित्रमा सम्झौता हुने तयारीमा छ ।
यसैगरी घेर्मुको रु एक करोड १० लाखमा निर्माण भइरहेको चामेखोला सिँचाइ योजना काम ५० प्रतिशत सकिएको छ । घनपोखराको मुग्रेखोला सिँचाइ योजना रु १७ लाखमा निर्माण थालिएको छ । यस्तै नया प्रविधिमा १३ वटा सिँचाइ योजना रहेका छन् भने ११ वटा सिँचाइ योजना मर्मतसम्भारका लागि रु ५९ लाख बजेट आएको छ ।
जिल्लामा अझै पनि नौवटा योजना सर्भे गर्न बाँकी रहेको कार्यालय प्रमुख कोइरालाले बताए । उनले विभागमा बजेट माग गरे पनि बजेट नआएका कारण काम रोकिएको बताए । योजना छनोट गर्दा योजना नीति नियम, निर्देशिकाअनुसार र लगानीअनुसार जनतालाई फाइदा पुग्ने खालको योजनालाई ध्यान दिने भएकाले पनि किसानको मागअनुसारको योजना नआएको डिभिजन प्रमुख कोइरालाको भनाइ छ ।
उनले मर्मतसम्भारका योजना आर्थिक वर्षभित्रै सक्ने र नया प्रविधिका योजना क्रमागत हुने बताउनुभयो । कार्यालयले आगामी आवका लागि रु १६ करोड बजेट प्रस्ताव गरेको जनाएको छ ।

तीन जनालाई राष्ट्रपति पुरस्कार

भक्तपुर । जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले तीन कृषकलाई जनही रु १० हजारसहित राष्ट्रपति उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार प्रदान गरेको छ । पुरस्कृत हुनेमा नगरकोट नगरपालिका–८ खरिपाटीका कोमलप्रसाद तिमिल्सिना तथा चाँगुनारायण

नगरपालिका–१७ झोखेलका प्रदीपराज पन्त र कृष्णजन्म दुवाल रहेका छन् । जिल्ला कृषि विकास कार्यालय भक्तपुरले आयोजना गरेको कार्यक्रममा कृषि विकास राज्यमन्त्री राधिका तामाङले तीनै जनालाई पुरस्कृत प्रदान गरेकी हुन् । तिमिल्सिनाले १५ रोपनी जग्गामा फलफूलखेती, पन्तले अर्गानिक तरकारीखेती र पशुपालन तथा दुवालले १८ रोपनी क्षेत्रफलमा तरकारी उत्पादन गर्दै आएका छन् ।
कार्यक्रममा कृषि मन्त्रालयका सहसचिव सुरेशबाबु तिवारी र स्थानीय विकास अधिकारी द्रोण पोखरेल, मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कृषि निर्देशक मीनप्रसाद बुढाथोकी, जिल्ला कृषि विकास कार्यालयका प्रमुख पूर्ण ढुङ्गानाले आवश्यकता पहिचान गरेर अनुदान वा कृषि सामग्री वितरण गर्न सके मात्र सरकारी बजेटको प्रभावकारिता बढ्ने बताएका थिए ।

जैविक प्राङ्गारिक मल क्वेन थोङ् र न्यू लाईट प्रयोग गरौं
माटोको उर्वराशक्तिलाई बढाई उत्पादनमा बृद्धि गरौं"

थाईल्याण्डको प्रतिष्ठित एशिया एग्रो टेक कम्पनी लि. बाट उत्पादित, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्बाट परिक्षण प्राप्त नेपालको हावापानी माटो सुहांउदो, माटो र बोट विरुवालाई रोग किराले समेत असर गर्न नसक्ने

विषादीको प्रयोग गर्नै नपर्ने जैविक प्रांगारिक मल

नेपालको लागि अधिकृत विक्रेता

जोशी जनरल सप्लायर्स
Organic Certified by IFOAM, ACT.Operator Code No 22152 Asia Agro Tech Ltd., Thailand
२० पूर्णचण्डी मार्ग ,जावलाखेल ललितपुर
फोन नं.९८४१२०८५५८/ ९८४१८०७७५२

छोरा छोरीलाई समान व्यवहार गरौं, छोरीलाई पनि स्कूल पठाऔं ।

नेपाल सरकार
सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय
सूचना विभाग

सिँहदरवारमा बसेर कागजमा लेख्दैमा आत्मनिर्भर भइन्न

डिलाराम (कृष्ण) कंडेल
सह कोषाध्यक्ष
राष्ट्रिय व्यवसायिक पशुपालन तथा दुग्ध उत्पादक कृषि समाज, नेपाल

० राष्ट्रिय व्यवसायिक पशुपालन तथा दुग्ध उत्पादक कृषक समाज नेपालले अहिले किसानका पक्षमा के के काम गरिरहेको छ ?

विगतदेखि नै किसानको लागि भनेर छुट्याउने गरिएको वजेट किसानसम्म पुगेन । किसानका लागि आउने बजेट पटक पटक फिज भएको देखिन्छ । किसानका लागि भनेर आएको रकम किसानसम्म पुग्न सकेको छैन । त्यसरी किसानसम्म नपुगेको बजेटलाई हाम्रो समाजले कसरी किसानसम्म पुऱ्याउन सकिन्छ भन्ने सोचले कार्यक्रमहरु अगाडि सारिरहेका छौं । किसानका लागि भनेर राज्यले ५ प्रतिशत व्याजदरमा कृषि ऋृण दिने भनिरहेको छ । तर त्यो पनि वास्तविक किसानसम्म पुग्न सकेको छैन । सरकारले दिएको निर्देशन वैंकहरु मान्न राजी छैनन् । राज्यले दिने भनेको कृषि ऋृणको व्याजदर कसरी कार्यान्वयन गराउन सकिन्छ भन्ने नै हाम्रो ध्येय छ । त्यसका लागि नै हामीले प्रधानमन्त्रीलाई १२ बुंदे माग पनि राखिसकेको छौ । हामीले यस्तै खाले राज्यले किसानका लागि भनेर दिएको सुविधा किसान कै दैलोमा पुग्नु पर्दछ भन्ने सोचले काम गरिरहेका छौं ।

० ५ प्रतिशत व्याजदरमा कृषि ऋृण दिने सरकारले गरेको निर्णय कार्यान्वयन भएको छैन । तपाईहरु सरकारलाई ज्ञापन पत्र मात्र बुझाईरहनु भएको छ तर किन हुंदैन त कार्यान्वयन ?

हामीले ज्ञापन पत्र मात्र बुझाएका छैनौ । दवाव पनि दिईरहेका छौं । वैक तथा वित्तिय संस्थाहरुले गाडी, घरमा धेरै नाफा हुने भएकाले जति पनि ऋृण प्रवाह गर्ने तर सरकारले दिएको ४० करोड रुपैयां फ्रिज हुंदा पनि किसानहरुलाई ऋृण नदिने । कृषिमा लगानी डुब्छ कि भन्ने डरले वैंकहरु किसानलाई ऋृण दिन चाहदैन । वैकका उच्च अधिकारीहरु भन्छन् कृषि ऋृण जोखिमयुक्त भएका कारण कृषि ऋृण प्रवाह कम भएको रे ! सरकारले दिएको अनुदान व्याजदरमा पनि कृषि ऋृण वैकहरुले प्रवाह गरेनन् भने हामी किसानहरु वैंक वित्तियसंस्थाका विरुद्ध पनि जान सक्छौं ।

० राष्ट्रिय व्यवसायिक तथा दुग्ध उत्पादन समाज आफै गाई पालेका, व्यवसायिक रुपमा दूध उत्पादनमा लागेका किसानकै संस्था हुदाहुदै पनि सम्वन्धित सरकारी संस्थाहरु बफादार नभएका छन् त ?

जति पनि किसानका नाममा रकम विनियोजित भईरहेको छ । त्यो सवै कृषि मन्त्रालय पशु विकास मन्त्रालय धाउने विचौलिया झोले व्यवसायीहरुको हातमा परेको देखिन्छ । कागजी प्रक्रिया पूरा गरेर गैर किसानहरुलाई ऋृण प्रवाह गरेको पनि हामीसंग प्रमाण छ । सरकारले दिने अनुदानहरु भनेको वास्तविक किसानहरुले थाहा पाउंदैनन् । किसानका नाममा झोला बोकेर हिंड्ने संस्थाहरुले मात्र राज्यबाट सुविधान लिईरहेको छन् । वास्तविक किसानहरुको त मन्त्रालयमा पहुाचै हादैन । पहुंच नहुने किसानहरुले राज्यबाट कहिल्यै सुविधा पाउदैनन् । एकाध किसानहरु आएपनि तिनीहरु सिंहदरबार छिर्न समेत हम्मे हम्मे पर्दछ । त्यही भएर पनि हामी यसका लागि अगाडि बढेका हौं । हामी सिंहदरबार र किसानवीचको खाडल पुर्न चाहन्छौं ।

० सिंहदरबार र किसानवीचको खाडल तपाईको संस्थाले पुर्न सक्छ भन्ने के ग्यारेण्टी ?

हामी ग्यारेण्टी कसरी गर्दछौं भने हामी अरुले गाई पालेर उत्पादन गरेको दूधमा विचौलियाको भूमिका गर्ने संस्था होइनौं । हामी आफै किसान हौं, हामी सवै सदस्यहरुले कम्तिमा पनि ३० वटा गाई पालेर व्यवसायिक रुपमा नै दूध उत्पादन गरिरहनु भएको छ । जव दूध उत्पादन गरिरहनु भएका किसानहरु नै यो संस्थामा आवद्ध भएर आफ्नो हक अधिकार, आफूहरुलाई राज्यले दिएको सेवाका बारेमा सचेत भएपनि हामी आफै सिंहदरबार छिरेर ती कुरा राख्ने प्रयास गर्ने छौं । जसले त्यो खाडल पुर्न सकिन्छ भन्ने हो । हामी दूध उत्पादन बृद्धि गरेर सरकारले लएको दूधमा आत्मनिर्भर योजना सफल पाछौं भनिरहेका छौं । कर्मचारीहरु हामी प्रति सकारात्मक छैनन् । कारण उनीहरु दूधमा आत्मनिर्भर हुनै चाहादैनन् । तर हामी दशकौंदेखि दूध उत्पादन गरेर उपभोक्तासम्म पुऱ्याईरहेका छौ हाम्रो व्यवसायलाई कुनै हालतपनि पनि आत्मनिर्भर बनाईछाड्छौं भन्ने प्रतिवद्धता हाम्रा किसान साथीहरु एवं संस्थाले लिएको छ ।

० पशुपन्छी विकास मन्त्रालयले ४० बुंदे प्रतिवद्धतामा दूधमा आत्मनिर्भर बन्ने कुरा ल्यायो तर त्यो कागजमा मात्र सिमित भो भन्छन् नि त ?

तपाईले भन्नु भएको कुरा ठिक हो । मन्त्रालयका उच्च कर्मचारीहरुले सिंहदरबारमा बसेर कागजमा लेख्दैमा दूधमा आत्मनिर्भर भईन्न । दूधमा आत्मनिर्भर बनाउनका लागि दूध उत्पादन गर्ने किसानहरुलाई परेका समस्या समाधान गरेर अगाडि बढ्नु पर्दछ । हेर्ने हो भने भने मन्त्रालयमा किसानका नाममा गैर किसानहरुले आफ्नो आधिपत्य जमाईरहेका छन् । किसानका नेता बनेका छन् । जसले एउटा पनि गाईभैसी पालेका छैनन् । तिनैले किसानका समस्या भनेर आफ्नो स्वार्थपूर्ति गरिरहेका छन् । किसानका पाउने सेवाहरु तिनै गैरकिसानहरुले प्रस्ताव पेश गरेका आधारमा खाईरहेका छन् । त्यसरी कहां दूधमा आत्मनिर्भर बन्न सकिन्छ । दूध उत्पादनमा लागेका किसानहरु आफ्नो समस्याले गांजिरहेको हुन्छ । त्यही समस्या समाधान गर्न नै लागिरहेका हुन्छन् । तिनको वास्तविक समस्या न त मन्त्रालयले जान्ने प्रयास गर्दछ । न त कर्मचारीहरुले नै । जवसम्म हामी किसानहरुलाई दूध उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि परेका विबिध खाले समस्याहरु राज्यले सम्वोधन गर्दैन सेवा सुविधाबाट बञ्चित गराउंछ । तवसम्म कागजमा लेखिएका आत्मनिर्भरका कुरा कागजमा नै सिमित हुन्छन् ।

० सरकारले के गरिदियो भने किसानहरुले प्रत्यक्ष फाइदा पाउंछन् ?

सरकारले सवैभन्दा पहिले झोले किसानहरुले लिने सेवा सुविधालाई रोक्न सक्नु पर्दछ । व्यवसायिक दूध उत्पादन गरिरहेका किसानहरुलाई दूधको उत्पादनको अनुपात बढाउने खालको कार्यक्रम ल्याउने र उत्पादनका आधारमा सेवा सुविध कार्य गर्नु पर्दछ । जसले गर्दा किसानहरुले प्रत्यक्ष फाइदा पाउंछन् । दूध उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि मद्दत पनि पुग्छ । अर्को कुरा राज्यले दिने अन्य सुविधा पनि किसानहरुले मात्र पाउने किसिमले मापदण्ड बनाउने हो भने त्यसबाट पनि केही राहत पुग्ने देखिन्छ । अर्को कुरा अहिले प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजन सञ्चालनमा आएको छ । त्यसमा कृषिमा जस्तै पशुजन्य उत्पादनका लागि पनि जोन, सुपर जोन र पकेट क्षेत्र बनाउने हो भने त्यसबाट पनि किसानहरुले प्रत्यक्ष फाइदा लिन सक्छन् ।

– वैकुण्ठ भण्डारी

हरेक कार्यालयले आफ्ना कार्यक्रम अनिवार्य रुपमा सार्वजनिकिकरण गरेको हुनुपर्दछ । नागरिकले कार्यक्रमको बारेमा जानकारी पाउनु उसको अधिकार हो । पशु सेवाका लागि स्थापित भएका कार्यालयहरुबाट सञ्चालित कार्यक्रमका बारेमा चासो लिने गरौं ।

जनहितका लागि पशु सेवा विभाग र कृषि साप्ताहिक

आधुनिक कृषि प्रविधिको लागि
NAF Seeds Pvt. Ltd.
Contact:
Ph:+ 977-01-5538748,9851066977 Fax: + 977-01-5534428
Email: nafseeds@gmail.com /www.nafseed.com

हब ब्रोडकास्टिङ् प्रा.लि.द्वारा प्रकाशित, कार्यालयः बागबजार, फोन नंः ९८५१०५९४५५,पो.व.नं.:४३१२, ई-मेलः sajnepal@gmail.com, मुद्रणः श्वेतकाली छापाखाना, कार्यकारी सम्पादक : योगेन्द्र प्रताप शाही सम्पादकः वैकुण्ठ भण्डारी